

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 8:06
סוף זמני ק"ש - 8:34
9:10 -
סוף זמן תפלה - 10:25
דף היומי לשבת: חולין ל"ז

בס"ד, עש"ק פ' בהעלותך - פרק ב' - שנת תשפ"ו לפ"ק

פרשת בהעלותך

דמה היא שעתא הוא דמתחיל המצוה ועיקר המכוון דנר תמיד, והדלקה הראשונה ודאי דהוי עבודה חשובה וצריך כהן ופסול בזר וחייב עליה וכנ"ל. וא"כ הרי בהאי מדרש מבואר, דסמיכת פ' המנורה לפ' הנשיאים הרי זה להורות דהובטח לו לאהרן הכהן דגם לו יהי חלק בחנוכת הבית שיהי בזמן החשמונאים, וחנוכה ההיא תהי ע"י בניו במה שידליקו את המנורה במקדש, ומכיון דבחינוך המנורה איירינן, הרי בזה באמת צריך שיהי ע"י כהן בדוקא וזר חייב עליה וכו', עכ"ל.

והנה, בהמשך דבריו כותב הרמב"ן עוד: והנה דבר ידוע שכשאינן ביהמ"ק קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו, אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכה חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים הסמוכה לחנוכת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לחנוכת הנשיאים מלפניה ומלאחריה בכבודו של אהרן שלא נמנה עמהם, עכ"ל.

ועיין באילת השחר (פ' בהעלותך עמ' ל"ט) שכותב הג"ר אהרן לייב שטיינמן זצ"ל להסביר דברי הרמב"ן: ונמצא דהמסירות נפש של החשמונאים שע"ז זכו לחנוכה, זהו העיקר מה שניחמו שבניו יעשו כזה מצוה שע"ז יהי תשועה ונס וקידוש שם שמים לעולם וכו'.

ושמא יש להוסיף דהנחמה לאהרן שהי' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה היתה מה שע"י יוצאי חלציו החשמונאים זכה כלל ישראל למצוה נוספת של נר חנוכה שהרמב"ם (הל' חנוכה פ"ד הי"ב) קורא אותה "מצוה חביבה עד מאד", ופרסומי ניסא.

ולא עוד, אלא שאהרן שנאמר עליו "הלב ששמח בגדולת אחיו יליבש אורים ותומים" (ש"ר פר' גי'ז'), כותב הרמב"ן שהובטחה לו הזכות לברך את אחיו ע"י מצות ברכת כהנים, ולדעת ספר החרדים שיש מצוה לישראלים להתברך מהכהנים, לא רק שזכו בניו של אהרן למצות ברכת כהנים, אלא גם שאר כלל ישראל זכו למצוה - להתברך מאת הכהנים.

"קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך" (י:כה). ופירש"י: משנאיך - אלו שונאי ישראל, שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והי' העולם.

מדוע לא פי' רש"י כך גם על 'אויביך', שנאמר לפני כן, שהכוונה לאויבי ישראל?

בס' ושלל לא יחסר כתוב: ישוב נחמד על כך נמצא בקונטרס שנדפס מכת"י תלמידו של הג"ר מרדכי בענעט, אב"ד ניקלשבורג (שם המחבר עצמו לא נודע): לגבי 'אויביך' לא נוכל להוכיח שהכוונה לאויבי ישראל, כי שמא הכוונה כפשוטו - לאויבי ה', ועליהם אמר 'ויפוצו', כי

"דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות וגו'" (ח:ב). ברש"י איתא: למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה - לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות, עכ"ל. ומקורו במדרש.

ויש מקשים, הלא קי"ל (רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ט ה"ו) דהדלקת הנרות כשרה בזר [לפי הראב"ד כשרה בדיעבד], וא"כ איזו נחמה ופיוס הי' בזה לאהרן הכהן.

ועיין ברמב"ן כאן שהביא דברי רש"י והקשה כמה קושיות על פירש"י, דאיזו נחמה יש בענין הדלקת הנרות לענין זה שלא הי' לאהרן חלק בחנוכת הנשיאים. ולכן כתב הכוונה ע"פ המדרש, דאיתא שם: כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי, חלשה דעתו וכו'. א"ל הקב"ה למשה, "דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות, ואני עושה בה לישראל ע"י בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרוי' על שמם, והיא חנוכת בית חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכת המזבח, עכ"ל.

אמנם, אף לדברי הרמב"ן קשה, שהרי מכיון דעכ"פ הדלקת הנרות כשרה אף בזר, א"כ מהי הנחמה שיש בזה לאהרן ובניו דוקא.

בס' נס לשושנים (על שבת כב: ס"ק ל"ו) מובא מכתב מהגאון מראגאצאב זצ"ל שכתב: דנר מערבי [צריך לידלק] רק בכהן כדמוכח מלשון התורה כהנים "יערוך אותו", וכן מוכח בספרי פ' בהעלותך, עיי"ש. ולפי דבריו היתה בזה נחמה לאהרן במה שבניו ידליקו נר המערבי שכשר רק ע"י כהן.

בס' אור אברהם עה"ת (ח"ד עמ' ק"א-ק"ב) כותב הג"ר אברהם גורביץ שליט"א: והנראה בזה ע"פ מש"כ החזון איש (מנחות ס' ל' סק"ח) וז"ל, ונראה דהא דאמר הדלקה לאו עבודה היא, היינו הדלקתה בכל יום, אבל הא דתנן (מנחות מט.) אין מחנכין את המנורה אלא בז' נרותיה בין הערבים, צריך הדלקת כהן, דהא דאמר הדלקה לאו עבודה היא, היינו שהרצון להעלות נר תמיד, אלא מפני מצות הטבה בכל יום ע"כ להדליקה בכל יום, אבל כל הדלקת היום היינו המשך הדלקה ראשונה, אבל הדלקה ראשונה מצוה וכו', דהרצון אש תמיד אלא שמתחדש בכל יום, ומ"מ בעינן כהונה. ואמנם לפ"ז אם הדליק זר פעם ראשונה חייב עלה, ולא חשיב ל' בד' עבודות משום שאינה לדורות, והוא דבר חדש וצ"ע, עכ"ל יעו"ש.

ולפ"ז שפיר מיושב מה ששאלנו לדעת הרמב"ם מההיא מדרש שהביא רש"י כאן והרמב"ן הנ"ל, והיינו דאף דבאמת ההדלקה דכל יום לאו עבודה היא, אמנם הרי בהדלקה הראשונה בשעת החינוך הרי בזה שפיר הוי עבודה וצריך כהונה, ומשום דהא דהדלקה דכל יום לאו עבודה היא, היינו משום דהוי רק כהמשך לאותה הדלקה ראשונה,

פיזור לרשעים נאה להם ולעולם, כי בכינוסם הם מתייעצים על ה' ועל משיחו, כמו שנא' "ויתיעצו על צפונך" (תהלים פג:ד), וכמו שהי' בדור הפלגה שהיו "שפה אחת ודברים אחדים" (בראשית יא:א), ומשם הפיצם ה' וביטל עצתם.

אבל כאשר נאמר "וינסו משאניך מפניך", קשה: היתכן, וכי יוכלו לברוח מלפני ה'? "אנה מפניך אברח" (עי' תהלים קלט:ז)? וא"כ לא יתכן שהכוונה למשנאי ה', ועל כן פירש"י שהכוונה לשונאי ישראל, ונקראו 'משנאיך' משום 'כל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והי' העולם'.

"האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו כי תאמר אלי שאהו בחיקך כאשר ישא האומן את היונק על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. מאין לי בשר לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי לאמר תנה לנו בשר ונאכלה" (יא:יב-ג). בס' שי לתורה איתא: ידוע בשם גדולי בעלי המוסר זצ"ל לומר, דמפסוק זה למדים אנו גודל הכחות המצויים אצל הורים כלפי ילדיהם, דטענת משה רבינו להקב"ה היתה "האנכי הריתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיהו", ועל כן "מאין לי בשר לתת לכל העם הזה".

ומפורש דא"כ הי' מצב של 'הריתי' ו'ילדתי' את כל העם הזה, כי אז שוב אין את הקושי של "מאין לי בשר לתת לכל העם הזה", אף שהמדובר הוא ברבבות אנשים. הנה כי כן מבואר גודל האהבה שהטביע בורא העולם בכל הורה לילדיו, עד כי הדברים הקשים ביותר לשאר בני אדם, עשייתם טבעית היא כשמדובר בילדיו הוא עצמו.

בקשר לזה נמצא מדרש תנחומא מופלא (ריש פ' תצוה) וז"ל, א"ר יודן, אימתי הבן חביב על אביו, כשמחיל להשיח. וכן הוא אומר "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים" (ירמי' לא:ט). מהו ילד שעשועים? כבן שלש כבן ארבע שהוא מתחיל להשיח ומשתעשע לאביו.

ומבואר מדרש זה דאהבת האב כלפי בנו גוברת כשמחיל הבן לדבר, שאז משתעשע הוא לאביו.

בענין אמירת שיר של יום במנחה

עה"פ: "וביום שמחתם ובמועדיכם וגו' ותקעתם בחצוצרות וגו'" (י:ו) איתא בספרי: "וביום שמחתם" וכו' ר' נתן אומר אלו תמידים, והיינו שצריך לתקוע בחצוצרות בשעת הקרבת התמידים, ומבואר בערכין (יא:א) דתקיעת חצוצרות מדין שירה היא.

בסוף מס' תמיד (פ"ז מ"ג) תנן: ושני כהנים עומדים על שלחן החלבים ושתי חצוצרות של כסף בידם. תקעו והריעו ותקעו [פי' התפא"י: בחצוצרות שבידן, וגם זה לסימן למשוררים וכו']. באו ועמדו אצל בן ארזא [הממונה], אחד מימינו ואחד משמאלו. שחה לנסך, והניף הסגן בסודרין. והקיש בן ארזא בצלצל ודברו הלויים בשיר [שיר של יום] וכו' זה הוא סדר התמיד לעבודת בית אלקינו. ובמשנה הבאה תנן: השיר שהיו הלויים אומר במקדש. ביום הראשון היו אומרים: "לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה" וכו'. ועיין ברמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ו).

בספר תורת התפילה לרב אליעזר לוי (פכ"ד) איתא: לפי המשנה (תמיד

פ"ז מ"ד) שרו הלויים בסוף עבודת התמיד בשעת ניסוך היין בבית המקדש שיר של יום - כל יום מזמור מיוחד. וזכר למקדש גם אנו נוהגים בכל הדורות לשיר אחרי התפילה שיר של יום - אותו מזמור שהלויים היו שרים בבית המקדש. לכן נאמר (מס' סופרים פ"ח א'): מי שאומר מזמור בזמנו כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן.

[ועיין] בספר חיי משה (או"ח סי' קל"ב, עמ' נ"ט) שכותב: ועיין בסדר היום שכתב שטעם אמירתו הוא כדי להזכיר חורבן הבית ולבקש מהשי"ת שיחזירהו לנו. ועיין בלב חיים (ח"ב ח:): דמבאר מדוע אין מנגנים זכר למה שהיו מנגנים בשעת ניסוך המים].

וכך היו פותחים "היום יום ראשון בשבת" ["שני בשבת וכו'"] שבו הלויים היו אומרים במקדש, המכילתא (שמות כ:ח) מדגישה: תהא מונה לשם שבת - להאציל מרוח השבת על כל ימי השבוע, לקיים "זכור את יום השבת לקדשו" - לקדש גם בימות החול, הברייתא (ר"ה לא. ורש"י) מפרשת מהו היחס בין המזמורים האלה ובין ימות השבוע: רבי יהודה אומר משום רבי עקיבא, בראשון מה היו אומרים? "לה' הארץ ומלואה" - על שם שקנה והקנה ושלט בעולמו וכו'. בשביעי - "מזמור שיר ליום השבת" ליום שכולו שבת, כל ששת הימים נאמרו הפרקים הללו על שעבר. ושל שבת - על להבא. והמשנה (תמיד פ"ז מ"ד) מסיימת בזה הלשון: בשבת היו אומרים "מזמור שיר ליום השבת" - מזמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

בהל' תפילה (או"ח סי' קל"ב סע' ב') כותב הרמ"א: ואומרים השיר שהיו הלויים אומרים במקדש שחרית לבד (מקורו בטור).

וכותב המ"ב (ס"ק ט"ו): עיין במג"א שמסיק דכוונת הרמ"א לומר בכל יום השיר השייך לאותו יום [דהיינו שביום ראשון היו הלויים משוררים: "לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וגו'"] עד סוף המזמור, וכן בכל יום המזמור השייך לן]. אבל אין כוונתו שיאמרו משנת "השיר שהיו הלויים אומרים וכו'". אכן, נוהגין העולם לומר משנה זו אחר פטום הקטורת כמו שנדפס בסידורים.

על מה שמביא הרמ"א דאומרים שיר של יום שחרית לבד, כותב המ"ב (ס"ק ט"ז): אף דבמקדש היו אומרים שירה על נסכי היין גם על תמיד של בין הערביים, אכן מפני שכמה פעמים היו הכהנים טרודין והיו מביאים הנסכים של בין הערביים בלילה, ובלילה אין אומרים שירה, לפיכך נוהגין לומר השיר בשחרית לבד.

בספר חיי משה (שם) איתא דלפי סדר דברי הטור (מובא ברמ"א) משמע שאומרים שיר של יום אחר אמירת פטום הקטורת, וכן היו אומרים הלויים במקדש, כמו שאמרנו ב"אביי הי' מסדר סדר המערכה וכו' קטורת קודמת לאברים וכו' וחביתין לנסכים - ובנסכי היין אמרו שירה. אבל בשו"ת מאיר נתיבים (סי' ה') כתב שעל פי האריז"ל נהגו לומר פטום הקטורת. אחר אמירת שיר של יום וקודם עלינו, ותמה על מנהג זה, דהרי קטורת הי' לפני השיר. וראה באשל אברהם שהביא דבריו והאריך ליישב המנהג, עיי"ש.

כבר הבאנו לעיל מה שמביא הרמ"א בשם הטור דאין אומרים שיר של יום אלא בשחרית ולא במנחה. וז"ל הטור (סי' קל"ג): ולמה אומרים פטום הקטורת בבוקר ובערב והשיר בבוקר בלבד? לפי שזה [הקטורת] מצוותו בבוקר ובערב, וזה השיר לא היתה מצוותו אלא בבוקר. ובסי' רל"ז הביא הטור טעם זה בשם רב עמרם גאון, אלא שכתב כן להסביר למה לא אומרים אותו אחר ערבית, וז"ל: וכתב עוד [רב עמרם גאון] שבערב אחר שגומרין תפילת ערבית נוהגין לומר פטום הקטורת שאומרים אותו זכר למקדש, וקטורת הי' גם בערב. אבל השיר שהיו אומרים במקדש אין לומר בערב, שלא היו אומרים אותו בערב.

ועיין בפרישה בסי' קל"ג שהקשה, מנלן שהשיר לא היו אומרים אותו בערב, ואדרבה, במשנה בר"ה (ל:) מוכח לכאורה שגם בתמיד של בין הערביים היו אומרים שיר, דאיתא שם דאם באים עדי קידוש החדש בראש השנה אחר המנחה יש קלקול בשיר של תמיד של בין הערביים משום שלא יודעים שצריך לומר שיר של ר"ה ואומרים שיר של חול. וא"כ איך כתב הטור שלא היו אומרים שיר בתמיד של בין הערביים?

וכתב הפרישה: ואין לומר ששיר אחר היו אומרים לתמיד של בין הערביים ואותו אין אנו אומרים אלא זה שהותקן נגד מעשה בראשית כמו שמפורש שם בר"ה (לא.) דא"כ הי' לגמרא לגלות לנו השיר שהיו אומרים בכל ערב לתמיד של בין הערביים כמו שמונה והולך שם כל השירים שהיו אומרים כל ימי השבוע ושהיו אומרים בשחרית ומוסף ומנחה של שבת ומנחה של ר"ח ומנחה של ר"ה וכו', שמע מינה ששיר זה שאומרים בשחרית היו אומרים ג"כ לתמיד של בין הערביים וכו', עיי"ש.

בסוף דבריו כותב הפרישה: ואפשר נמי לומר דאף שהיו אומרים אז [בתמיד של בין הערביים] השיר, מכל מקום לא היו מצווין על זה אלא מעצמן היו אומרים, וזה שכתב רבינו [הטור:] וזה לא הי' מצוותו אלא בבוקר וכו', עכ"ל.

בספר פנינים מבי מדרשא (במדבר עמ' פ"ג-פ"ה) איתא: וכבר עמד בזה בשו"ת מהר"ם אלשיך (סי' קל"ח) שלכאורה דברי הטור נסתר ממשנה ערוכה בר"ה (ל:), ועי"ש שנדחק ליישב עפ"י מה שחידש שם שאפי' לר"מ דס"ל בערכין יא. שהשיר מעכב את הקרבן זהו דווקא בתמיד של שחר ולא בתמיד של בין הערבים, וזה כוונת הטור שכוין שבתמיד של בין הערבים אין השיר מעכב לפיכך בזמנה"ז לא תיקנו לומר בו שיר. אמנם בספר יום תרועה (ר"ה ל:) הביא תירוץ זה של המהר"ם אלשיך וכתב ע"ז שאי"ז במשמעות הטור וגם בפשטות לא קיי"ל כר"מ דהשיר מעכב הקרבן, ובפני"ב בר"ה (לא:) ג"כ השיג על תי' המהר"ם אלשיך דמנין מצינו מקור לחלק בין תמיד של שחר לבין תמיד של בין הערבים דזה מעכב וזה אינו מעכב והרי בתורה משמע ששניהם שוין, ויעו"ע בטור"א שם במגילה שג"כ לא הסכים לדברי המהר"ם אלשיך, ויעו"ע במג"א (סי' קלב סק"ד) ובבאר שבע בסוף מס' תמיד כמה שנדחקו בישוב דברי הטור.

אמנם יעוי' בחידושי החת"ס עמ"ס ביצה (ה. ד"ה פעם אחת) שנקט בפשיטות שבתמיד של בין הערבים לא היו אומרים את השיר שאמרו בתמיד של שחר, וראייתו שהרי בגמ' בר"ה שם מבואר שבר"ה שחל ביום ה' היו מקפידים שלא יאמרו בתמיד של שחר השיר של יום חמישי כיון שזהו ג"כ שיר הנאמר בר"ה ואין לכפול ב' פעמים אותו שיר, וא"כ כיון דמוכח דבאותו יום אין כופלים אותו שיר א"כ בהכרח שגם בתמיד של בין הערבים לא אמרו אותו שיר הנאמר בתמיד של שחר

אלא שיר אחר שאין אנו יודעין מה היה כיון שלא נזכר בגמ', ואפשר שלא היה להם שיר קבוע מדוד המלך ע"ה והיו אומרים שיר והודיה מה שנודמן להם, ולפי"ז כתב החת"ס דמיושב היטב מש"כ הטור שאין לומר שיר של יום במנחה משום שאין אנו יכולים לומר שיר של יום במנחה משום שאין אנו יודעים איזה שיר אמרו.

והנה החת"ס אם כי נקט כדבר פשוט שבתמיד של בין הערבים לא אמרו אותו שיר שבבוקר, מ"מ נקט שהיו אומרים איזה שיר בתמיד של בין הערבים רק לא נודע לנו מה הוא, אמנם יעוי' בערוך לנו (ר"ה ל: ד"ה עם תמיד) שג"כ נקט כדברי החת"ס שבהכרח לא אמרו אותה שירה גם בתמיד של שחר וגם בתמיד של בין הערבים, ולפי"ז כתב בערוך לנו דמדלא נזכר בגמ' השיר שאמרו בתמיד של בין הערבים א"כ אפשר דבאמת לא אמרו בתמיד של בין הערבים שירה כלל וכמש"כ הטור בשם ר"ע גאון, ולפי"ז מש"כ הטור בשם ר"ע גאון שלא אמרו שירה בתמיד של בין הערבים הוא כפשוטו.

ובאמת יעוי' בשו"ת אבנ"ז (או"ח סי' כ"ז) שאחר שהביא תמיהת האחרונים על דברי ר"ע גאון והטור שכתבו שלא אמרו שיר על תמיד של בין הערבים, כתב ע"ז האבנ"ז וז"ל: ואומר אני שהופיע רוח הקודש בבית מדרשו של ר"ע גאון, שכמעט הדבר מפורש בס' זוהר ויחי, דהנה בתורה לא נזכר חצוצרות רק ביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ובתמידין לא נזכר. רק בספרי וביום שמחתכם אלו השבתות, ר' נתן אומר אלו התמידין. ובזוהר הנ"ל (רכ"ט ע"ב) ז"ל תרין קרבנין ליומא לקבל תרין אלין, דאינון שמחה ורננה שמחה בצפרא ורננה ברמשא. וע"ד את הכבש אחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים עד כאן לשונו. וכיון דשמחה רק בצפרא ובקרא כתיב וביום שמחתכם. נמצא שאין חיוב חצוצרות רק בצפרא וכבר בארנו באות א' דשיר דלויים למדין מחצוצרות. ואין שיר הלויים מן התורה רק בשחר ומדרבנן תקנו גם בתמיד של בין הערבים. אבל אי אפשר שיעכב כיון דמן התורה לא בעי שיר כלל, עכ"ל האבנ"ז.

וכבר הרגיש בכ"ז הערוך לנו, ותי' שבאמת אין ראייה מהסוגיא הנ"ל שהיו אומרים בכל יום שיר בתמיד של בין הערבים, משום שאפשר שבעלמא לא היו אומרים שיר בתמיד של בין הערבים, ורק באותו יום שהיה ספק אם הוא ר"ה ובר"ה צריך לומר שיר לכן אמרו שיר בתמיד של בין הערבים כדי לצאת עכ"פ הספק חיוב אמירת שיר מהתורה, ובזה יוצאים ידי"ח גם בשיר של חול, כיון שמהתורה לא משנה איזה שיר אומרים. והטעם שלא בחרו לומר שיר של יו"ט כיון שאם יתברר שאינו ר"ה אין לו שייכות ליום כלל. ולכן העדיפו לומר שיר של חול של אותו היום שיש לו עכ"פ איזה שייכות, עכת"ד הערוך לנו. ועי"ש שהוסיף שאע"פ שבכל יום לא היו אומרים שיר בתמיד של בין הערבים מ"מ בר"ה ובשבת כן היו אומרים וכמבואר להדיא בגמ', אבל בשאר יו"ט שלא הוזכר בגמ' לא היו אומרים.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

PARSHAS BEHA'ALOS'CHA
© COPYRIGHT 2026
BY RABBI MATIS BLUM Z"L

לז"נ אסתר בת שלמה זלמן שטרן ע"ה

רוחמה ליבא בת רבקה לרפו"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפו"ש

“ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נוסע לפנייהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה” (י:לג)

“And they travelled from the mountain of Hashem for three days. And the ark of the covenant of Hashem travelled in front of them for three days to search for them a proper resting place.”

Chazal compare Bnei Yisroel's departure from Har Sinai to a child running away from school. They left as quickly as they could so that they would not receive any more commandments.

The *Lu'ach Erez* notes that the Tanna (Avos 6:2) says that the only truly free man is one who occupies himself with Torah, for the Torah frees him from the bonds of his evil inclinations. Therefore, when the Torah relates how the Jewish people left Har Sinai hastily, to avoid being “burdened” with additional Mitzvos, the Posuk points out: See what they were fleeing from - the Torah of Hashem [represented by the Aron] which was constantly travelling before them to assure them of finding true *Menucha* - peace of mind and peace of spirit.

This was the Bracha that Yaakov gave to Yissochar - “...וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול...” - “And he saw that the *Menucha* [of the Torah] was good ... [therefore,] he bent his back to accept the yoke of Torah ...”

“והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה” (יב:ג)
“And the man, Moshe, was exceedingly humble - more so than any person on the face of earth.”

A story is told about an uncouth, ignorant person who insulted a *Dayan* who was a member of the Beis Din of Rabbi Akiva Eiger, Z'T'L'. Seeing that the *Dayan* was very perturbed, the Gaon said: Don't let it bother you. After all, we are all so insignificant, that we should not be upset when our honor is impinged upon.

The *Dayan* replied: True - but look at how vile and boorish the person is who insulted me!

Rabbi Akiva Eiger said: Now I understand why the Torah praised Moshe as being “more humble than any man on the face of the earth”. The test of true humility is to be able to remain humble even in the face of derision and ridicule at the hands of the lowliest people on the face of the earth “מכל האדם אשר על פני האדמה”.

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

Chazal (Pesachim 6a) learn from the fact that Moshe taught the laws of Pesach Sheini on Pesach Rishon that one must begin learning the Halachos of Yom Tov thirty days before the Yom Tov.

Hagaon Rav Shlomo Kluger, Z'T'L', in *Ha'elef L'cha Shlomo* (Orach Chaim 384) discusses what the Din is if two people come to a Rav on Purim - one with a Purim-related question and one with a Pesach-related question, which question should be answered first: On one hand, it would seem that the Purim question is *Inyana D'Yoma* and should be addressed first. On the other hand, since there is a Torah obligation to begin learning Hilchos Pesach on Purim (30 days beforehand), the Pesach question is also a *Chovas Hayom*, and since Pesach is a Torah Mitzva and Purim is not, perhaps preference should be proffered to the Pesach petitioner. (Editor's note: How's that for alliteration? My thanks to Prof. Gary Gruber).

QUESTIONS OF THE WEEK

- 1) What distance must one be from the Beis Hamikdash on Erev Pesach in order to be exempt from the *Korbon Pesach* and be obligated to bring the *Pesach Sheini*?
- 2) Can a woman be obligated to bring a *Pesach Sheini*?
- 3) Did the *Mon* fall on Yom Tov?
- 4) What did the prophecies of Eldad and Meidad concern?
- 5) Could the *Chatzotzros* have been made from any metal?
- 6) If someone wanted the *Mon* to taste like a non-Kosher food, did it have that taste?
- 7) Name two queens of foreign countries who are referred to in the Torah.
- 8) When the Torah commands us to blow the Shofar *B'Yom Simchas'chem* (10:10), which day is it referring to?
- 9) For how long did the descendants of Yisro have a share in Eretz Yisroel?
- 10) Who was the *Isha Hakushis* that Aharon and Miryam spoke about?

- 11) Where is Yom Kippur alluded to in this week's Parsha?
- 12) Chazal tell us (Sota 11a) that because Miryam waited for Moshe when he was in the *Ye'or*, Bnei Yisroel waited for Miryam until she was purified from her *Tza'ra'as*. For how long did Miryam actually wait for Moshe?

ANSWERS

- 1) The Rambam (Hil. Korbon Pesach 5:9) follows the opinion of Rabbi Akiva (Pesachim 93b) that "דרך" "רחוקה" is 15 Mil, and if one is more than 15 Mil from Yerushalayim at sunrise on the fourteenth of Nissan he is exempt from bringing the Pesach Rishon and must bring a Pesach Sheini.
- 2) If a woman could not bring Pesach Rishon, she may bring a Pesach Sheini, but is not obligated to do so. (Rabbi Yosi in Pesachim 91b; Rambam Hil. Korbon Pesach 5:8; Kesef Mishna and Lechem Mishna).
- 3) The *Mon* did not fall on Yom Tov (Mechilta Parshas Beshalach).
- 4) The prophecies of Eldad and Meidad concerned Moshe's death, the *Slav*, the war of Gog and Magog, and *Techiyas Hameisim* (see Sanhedrin 17a, and Targum Yonoson 11:26).
- 5) If the *Chatzotzros* were made of any type of metal other than silver, they were invalid (Menachos 28a).
- 6) The Chida (Pesach Einayim, Chullin 109b) writes that it did. The Chiddushei HaRim (Sefer Hazechus, Beha'alos'cha) writes that it did not.
- 7) Meheitaveil (Bereishis 36:39); and the *Isha Hakushis*, Adoniya, who was the woman given to Moshe to be his queen when he reigned for forty years as the king of Kush (see Targum Yonoson, Bemidbar 12:1, Yalkut

- Shimoni, Shmos, Remez 168).
- 8) Either Shabbos (Sifri) or Yom Kippur (Yalkut Mei'or Afeila, cited in Otzar Hamidrashim).
 - 9) 440 years (Sifri Zuta).
 - 10) Either Tziporah (Mo'eid Koton 16a), Adoniya, the Queen of Kush who was given to Moshe when he was the king of Kush (Targum Yonoson 12:1; also see Le'mechaseh Asik), or the wife of Yisro and the mother of Tziporah (Rokei'ach).
 - 11) According to the Sifri Zuta the words "וביום שמחתכם" (י:) refers to Yom Kippur. According to the Gra's version of the Sifri, the word "ובמועדיכם" refers to Rosh Hashana and Yom Kippur.
 - 12) A third, or a quarter of an hour (Tosafos, Sota 11a, in the name of the Tosefta).

NOW AVAILABLE

The sefer *נר מתתיהו* is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing torahlodaas@gmail.com
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood.
Please be in touch via email.

The sefer *מצא טוב* on *שמחות* and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: TorahLodaas@gmail.com

*The material for this issue has been reprinted
from previous years*